

Pestprotocol Koning Willem II College

Een overzicht met maatregelen ter voorkoming van pestgedrag en richtlijnen ten aanzien van geconstateerd pestgedrag.

1-2-2014

Inhoud

1. Woord vooraf	3
2. Pesten.....	4
Voorbeelden van pesten	4
De gepeste leerling	4
De pester	5
De meelopers en andere leerlingen	5
Het aanpakken van pesten.....	5
3. Het pestprotocol	6
Uitgangspunten.....	6
Het betrekken van de klasgenoten (en eventueel andere betrokkenen) bij het probleem	6
4. Het stappenplan na een melding van pesten	8
De mentor.....	8
De afdelingsleiding	8
Maatregelen	8
Schorsing.....	8
De taak van vakdocenten	8
5. Cyberpesten?	9
Wat is cyberpesten?.....	9
Hoe wordt er gepest?	9
Het stappenplan na een melding van cyberpesten	9
Bijlage I Omgangscode Koning Willem II College	10
Bijlage II Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling.....	10
Bijlage III Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest.....	12
Bijlage IV Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten	13
Bijlage V Voorbeeldprogramma's om pesten te voorkomen.....	14

1. Woord vooraf

Dit is het pestprotocol van het Koning Willem II College. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

We zijn een openbare school. Voor ons betekent openbaar onderwijs dat gelijkwaardigheid, verdraagzaamheid, wederzijds respect en een open opstelling de basis zijn voor de dagelijkse omgang. Elke leerling ondertekent de omgangscode (bijlage I) waarin deze begrippen uitgewerkt zijn. We streven naar een goede samenwerking tussen school, leerling en ouder want die is nodig voor een prettig school- en leerklimaat.

Veel van wat er in dit protocol staat, wordt al meerdere jaren toegepast op onze school. Het protocol is erop gericht om alle volwassenen (schoolpersoneel en ouders) en jongeren op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval zal dit protocol aangepast worden.

Voor de tekst van dit protocol is gedeeltelijk gebruik gemaakt van het pestprotocol van het Don Bosco College uit Volendam.

Tilburg, februari 2014

Namens de werkgroep (personeel, ouderraad en leerlingen)

Els Lambooj

2. Pesten

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en/of geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Ook minder ernstige vormen van dit , dat door een leerling ervaren wordt als pesten, noemen we pestgedrag.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een groep waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus genomen worden. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Het groepsklimaat is erg belangrijk en dat betekent voor mentoren dat ze gesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de groep en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Voorbeelden van pesten

	Voorbeelden
Verbaal:	vernederen, belachelijk maken schelden dreigen met bijnamen aanspreken gemene briefjes, gebruik van digitale middelen
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjoeren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken wapens gebruiken
Achternvolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen kliederen op boeken banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven	dwingen om geld of spullen af te geven het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan andere leerlingen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte;

- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- het probleem lijkt onoplosbaar;
- het idee dat het niet mag;

Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders):

- niet meer naar school willen;
- niet meer over school vertellen thuis;
- nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden;
- slechtere resultaten op school dan vroeger;
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen;
- regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben;
- blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen;
- niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben;
- de verjaardag niet willen vieren;
- niet buiten willen spelen;
- niet alleen een boodschap durven doen;
- niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan;
- bepaalde kleren niet meer willen dragen;
- thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn;
- zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven;

De pester

Pesters zijn vaak de meest sterke leerlingen in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- een problematische thuissituatie;
- een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt; binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken;
- een onveilig groepsklimaat;
- een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

3. Het pestprotocol

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Bij de aanmelding ondertekenen de ouders/verzorgers de brochure "voor alle duidelijkheid" en daarmee laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten, onderwijsondersteunend personeel en leerlingen moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

De algemene verantwoordelijkheid van de school:

- de school zorgt dat de directie, de mentoren en de docenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten;
- de school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt:

- het probleem wordt serieus genomen;
- er wordt uitgezocht wat er precies gebeurd is;
- er wordt overlegd over mogelijke oplossingen;
- er wordt hulp aangeboden.

Het bieden van steun aan de pester:

- het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester;
- de achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag;
- er wordt hulp geboden.

Het betrekken van de klasgenoten (en eventueel andere betrokkenen) bij het probleem

De mentor bespreekt het pesten en benoemt de rol van de leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de betrokkenen kunnen bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

De rol van de ouders:

- ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen;
- ouders (van zowel de pester als de gepeste leerling) werken te allen tijde met de school samen om het pestprobleem aan te pakken;
- de school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind;
- de school verwacht van ouders dat ze hun verantwoordelijkheid nemen en overlegt over mogelijke acties van hun kant;
- de school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Preventieve maatregelen

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de groep. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn groep het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

In de leerjaren 1 en 2 wordt aandacht besteed aan pesten in meerdere studielessen. De leerlingen van klas 1 ondertekenen aan het eind van deze les(sen) de door de school vastgestelde gedragscode (bijlage I).

Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

In bijlage V wordt verwezen naar programma's die docenten kunnen inzetten om pestgedrag onder de aandacht te brengen

4. Het stappenplan na een melding van pesten

De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste leerling en later met de pester apart en licht de ouders en de afdelingsleiding in. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen de leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
3. Als het pesten in klassenverband plaatsvindt praat de mentor met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
4. De mentor bewaakt de voortgang en zorgt voor verslaglegging.
5. Indien het probleem zich herhaalt, bespreekt de mentor het gedrag met de afdelingsleiding van de leerling(en) en draagt het dossier over.

De afdelingsleiding

1. De afdelingsleiding neemt de rol van de mentor over bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. De afdelingsleiding heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. De afdelingsleiding adviseert zo nodig, zowel aan de pester als aan de gepeste, hulp op vrijwillige basis.
4. De afdelingsleiding neemt nogmaals contact op met de ouders en bespreekt met hen het vervolgtraject.
5. De afdelingsleiding bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
6. De afdelingsleiding koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

Maatregelen

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, volgt een passende strafmaatregel en /of een hulptraject.

Schorsing

Wanneer de voorgaande maatregelen geen blijvende vruchten afwerpen, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de pestende leerling een langere schorsing.

Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De taak van vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten.

5. Cyberpesten?

Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

Hoe wordt er gepest?

- pest-berichten naar slachtoffer en anderen (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen). Hier valt ook het verspreiden van gevoelige privé-informatie of beeldmateriaal onder;
- uitsluiting uit digitale sociale netwerken (bijvoorbeeld Whatsapp-groepen, facebook-groepen, etc.);
- hacken: belangrijke (privé-)informatie stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van digitale berichten;
- het versturen van ongewenst materiaal naar het slachtoffer als bijvoorbeeld porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc;
- webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten / het bewijsmateriaal, eventueel door het maken van een zgn. "print-screen"
2. Blokkeer de afzender.
3. Probeer de dader (wanneer niet bekend) op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder.
4. De school neemt contact op met de ouders van de gepeste leerling en geeft advies over hoe verder te handelen en geeft aan wat de rol van de school is.
5. Verwijs de betrokkenen eventueel door naar de organisatie Pestweb (bijlage IV):
  - www.pestweb.nl
  - 0800-2828280 (in geval van mobiele telefoon : 0900-2828280)
6. Adviseer eventueel aangifte. Wanneer er sprake is van ernstige smaad, bedreiging of stalking, dan kunnen de ouders aangifte doen. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)

Bijlage I Omgangscode Koning Willem II College

Omgangscode van het Koning Willem II College

Van de leerling, stagiair en medewerker van de school wordt verwacht dat zij/hij in school leeft, werkt en samenwerkt in overeenstemming met de beginselen en regels van het Koning Willem II College, de gangbare regels van fatsoen en correcte omgang met de ander, en van zorgvuldig gebruik van de ruimten en de materialen van de school.

Door ondertekening van deze omgangscode geef ik aan dat ik de volgende zeven gouden regels van het Koning Willem II College vanzelfsprekend vind en zal naleven:

1. ik behandel anderen met respect;
2. ik discrimineer niet;
3. ik toon respect voor andere opvattingen en ik heb recht op mijn eigen mening;
4. ik heb respect voor ieders levensovertuiging;
5. ik draag bij aan een veilig, schoon en prettig leef- en werkklimaat, in en rond het schoolgebouw;
6. ik respecteer de eigendommen van anderen;
7. ik ga zorgvuldig om met het gebouw en de materialen.

Datum: . . . . .

Leerling/personeelslid: . . . . . (klas: . . . . .)

Ondertekening leerling/personeelslid: . . . . .

Ondertekening mentor/rector: . . . . .

Bijlage II Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten; probeer het verhaal in beeld te krijgen

- Klopt het dat je gepest wordt en wat gebeurt er? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen? Heeft iemand hier al iets aan gedaan?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage III Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- de leerling te confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan;
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Ga geen interpretaties geven aan gedrag, bijvoorbeeld: "Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!" Zodra we gaan interpreteren, reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren;
- relatiegericht. Geef aan wat je verwacht, maar probeer altijd de relatie in stand te houden. Bijvoorbeeld: "Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt" Zeg nooit: "Je bent heel gemeen". Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is;
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen;
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Biedt zo nodig hulp aan van de counselor (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage IV Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten

Algemene zoekpagina's

- www.pesten.startkabel.nl
- www.pesten.startpagina.nl

Pesten (algemeen)

- www.pestweb.nl

Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor voornamelijk ouders en docenten.

- www.pesten.net

Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer, bedenker van de vijfsporenaanpak.

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

- www.digibewust.nl

Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.

- www.ppsi.nl

PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.

- www.schoolenveiligheid.nl

Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.

- www.veilig.kennisnet.nl

Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.

Bijlage V Voorbeeldprogramma's om pestgedrag te voorkomen

Overzicht preventieve activiteiten rondom pesten

Afdeling	Activiteit	Thema
Reguliere en vwo-brugklas	Lessen tijdens mentoruren	Lessen in het brugklasboek: Mijn klas en ik Horen, zien en niet meer zwijgen Klassengesprekken
Muzische en topsportafdeling	Lessen tijdens mentoruren indien nodig Toneelvoorstelling cultuurdag musp1	Respect voor elkaar hebben
Vmbo	2 vmbo: bezoek film en lessenserie in mentoruren	In klassenverband wordt de film Spijt bekeken en vervolgens wordt er een lessenserie behandeld over dit thema
Havo	2 havo: workshop op eerste activiteitendag 3 havo: toneelvoorstelling op activiteitendag	2 havo: Workshop bij Peerke Donders paviljoen 3 havo: Interactief toneelstuk "Geweld Nee" over pesten, groepsdruk en mishandeling.
Vwo	2 vwo: Toneelvoorstelling activiteitendag en mentoruren 3 vwo: toneelvoorstelling op activiteitendag	2 vwo: Toneelvoorstelling over pestgedrag en groepsgesprekken 3 vwo Interactief toneelstuk "Geweld Nee" over pesten, groepsdruk en mishandeling